

czerwiec 2023 r.
Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału
i nie ma charakteru wyczerpującego

Przemoc domowa

„[...] Problem przemocy domowej, która może przyjąć różne formy: od przemocy fizycznej po psychiczną lub zniewagi słowne [...] to problem generalny, który dotyczy wszystkich państw członkowskich, a który nie zawsze wychodzi na jaw, jako że często ma miejsce w związkach lub zamkniętych kręgach, i nie dotyka jedynie kobiet. [...] [Europejski] Trybunał [Praw Człowieka] uznaje, że mężczyźni również mogą być ofiarami przemocy domowej, a także, że dzieci są często ofiarami tego zjawiska, bezpośrednio lub pośrednio. [...]” (**Opuz przeciwko Turcji**, wyrok z dnia 9 czerwca 2009 roku, § 132).

Prawo do życia (art. 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka)

Kontrowersja przeciwko Słowacji

31 maja 2007 roku

W dniu 2 listopada 2002 roku skarżąca złożyła zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przez męża, który dopuścił się napaści na nią i pobicia kablem elektrycznym. W asyście męża próbowała później wycofać zawiadomienie. W konsekwencji zmieniła treść zawiadomienia w taki sposób, że domniemane działania jej męża były traktowane jako drobne wykroczenie, które nie wymagało podejmowania dalszych kroków. W dniu 31 grudnia 2002 roku jej mąż zastrzelił ich córkę i syna, urodzonych w latach 1997 i 2001. Skarżąca zarzucała przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, że policja, świadoma agresywnego zachowania jej męża i stosowania przez niego gróźb, nie podjęła odpowiednich działań w celu ochrony życia jej dzieci. Skarżyła się również, że nie miała możliwości uzyskania odszkodowania.

Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, w zakresie braku ochrony życia dzieci skarżącej przez władze. Skarżąca podkreśliła, że sytuacja w jej rodzinie była znana miejscowej policji w związku z zawiadomieniem o popełnieniu przestępstwa z listopada 2002 roku oraz telefonami na numer alarmowy z grudnia 2002 roku. W odpowiedzi, zgodnie z obowiązującym prawem, policja była zobowiązana do: zarejestrowania zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa złożonego przez skarżącą; natychmiastowego wszczęcia śledztwa i postępowania karnego przeciwko mężowi skarżącej; prowadzenia właściwego rejestru połączeń alarmowych i powiadomienia o następnej zmianie sytuacji; oraz podjęcia działań dotyczących zarzutu, że mąż skarżącej był w posiadaniu broni palnej i groził jej użyciem. Jednakże jeden z zainteresowanych funkcjonariuszy pomagał nawet skarżącej i jej mężowi w zmianie jej zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z listopada 2002 roku, tak aby można było traktować opisane w nim czyny jako drobne wykroczenie, które nie wymaga dalszych działań. Podsumowując, jak stwierdziły sądy krajowe i jak przyznał rząd słowacki, policja nie dopełniła swoich obowiązków, a bezpośrednią konsekwencją tych uchybień była śmierć dzieci skarżącej. Trybunał orzekł ponadto, że doszło do **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji, ponieważ skarżąca powinna była mieć możliwość wystąpienia o odszkodowanie za szkodę niemajątkową, ale nie dysponowała takim środkiem odwoławczym.

Branko Tomašić i Inni przeciwko Chorwacji

15 stycznia 2009 roku

Skarżący byli krewnymi dziecka i jego matki, zamordowanych przez ojca/męża, który następnie popełnił samobójstwo w miesiąc po zwolnieniu z więzienia, gdzie przebywał w związku z kierowaniem gróźb śmierci pod ich adresem. Pierwotnie nakazano mu poddanie się przymusowemu leczeniu psychiatrycznemu podczas pobytu w więzieniu i po zwolnieniu, w razie potrzeby, ale sąd apelacyjny nakazał wstrzymanie leczenia z chwilą zwolnienia. Skarżący zarzucali w szczególności, że państwo chorwackie nie podjęło odpowiednich środków w celu ochrony dziecka i jego matki oraz nie przeprowadziło skutecznego śledztwa w sprawie ewentualnej odpowiedzialności państwa za ich śmierć.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji, ze względu na brak odpowiednich działań władz chorwackich w celu zapobieżenia śmierci dziecka i jego matki. Trybunał zauważył w szczególności, że ustalenia sądów krajowych i wnioski z badania psychiatrycznego niewątpliwie wskazywały, że władze były świadome powagi gróźb śmierci w stosunku do matki i dziecka, i że należało podjąć wszelkie rozsądne kroki, aby te osoby ochronić. Trybunał zwrócił również uwagę na szereg uchybień w postępowaniu władz: chociaż w opinii psychiatrycznej sporządzonej na potrzeby postępowania karnego podkreślono potrzebę dalszego leczenia psychiatrycznego męża, rząd chorwacki nie udowodnił, że takie leczenie było rzeczywiście i prawidłowo przeprowadzone; przedłożone dokumenty wykazały, że leczenie męża w więzieniu polegało na rozmowach z funkcjonariuszami służby więziennej, z których żaden nie był psychiatrą; ani odpowiednie przepisy, ani wyrok sądu nakazujący przymusowe leczenie psychiatryczne nie zawierały wystarczających informacji na temat sposobu przeprowadzenia leczenia, a ponadto mąż nie został zbadany przed zwolnieniem z więzienia w celu oceny, czy nadal stanowi zagrożenie dla dziecka i jego matki. Trybunał stwierdził zatem, że właściwe władze krajowe nie podjęły odpowiednich środków w celu ochrony ich życia.

Opuz przeciwko Turcji

9 czerwca 2009 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”.

Durmaz przeciwko Turcji

13 listopada 2014 roku

Córka skarżącej zmarła w szpitalu po tym, jak jej mąż zabrał ją na oddział ratunkowy, informując lekarzy, że przedawkowała leki. Podczas przesłuchania przez policję stwierdził również, że para pokłóciła się tego dnia i ją uderzył. Ojciec zmarłej złożył następnie skargę do prokuratora, stwierdzając, że córka nie miała skłonności samobójczych i zarzucając jej mężowi odpowiedzialność za jej śmierć. Śledztwo przeprowadzone przez prokuratora zakończyło się stwierdzeniem, że kobieta popełniła samobójstwo. Sprzeciw skarżącej został oddalony przez sądy krajowe. Przed Trybunałem skarżąca zarzuciła, że śledztwo w sprawie śmierci jej córki było nieskuteczne.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji w aspekcie proceduralnym ze względu na nieprzeprowadzenie przez władze tureckie skutecznego śledztwa w sprawie śmierci córki skarżącej. Podobnie jak w sprawie *Opuz* (zob. powyżej), Trybunał zauważył w szczególności, że przemoc domowa dotyczyła głównie kobiet, oraz że ogólna i dyskryminująca bierność sądownictwa w Turcji stworzyła klimat sprzyjający przemocy domowej.

Civek przeciwko Turcji

23 lutego 2016 roku

Sprawa ta dotyczyła zabójstwa matki skarżących przez ich ojca. Skarżący podnieśli w szczególności, że władze tureckie nie dopełniły obowiązku ochrony życia ich matki.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji. Trybunał stwierdził w szczególności, że mimo iż władze tureckie zostały poinformowane o rzeczywistym i poważnym zagrożeniu życia matki skarżących i mimo jej ciągłych skarg dotyczących gróźb i nękania, nie podjęły one rozsądnie dostępnych środków w celu zapobieżenia jej zabójstwu przez jej męża.

Halime Kilic przeciwko Turcji

28 czerwca 2016 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”.

Talpis przeciwko Włochom

2 marca 2017 roku

Sprawa dotyczyła przemocy małżeńskiej, której ofiarą padła skarżąca i w wyniku której doszło do zabójstwa jej syna i usiłowania zabójstwa skarżącej.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji, ze względu na zabójstwo syna skarżącej i usiłowanie zabójstwa skarżącej. Trybunał stwierdził w szczególności, że nie podejmując natychmiastowych działań w związku ze skargą złożoną przez skarżącą, władze włoskie pozbawiły ją jakiegokolwiek skuteczności, stwarzając sytuację bezkarności sprzyjającą ponownemu popełnianiu aktów przemocy, które następnie doprowadziły do usiłowania zabójstwa skarżącej i śmierci jej syna. W związku z tym władze nie dopełniły obowiązku ochrony życia zainteresowanych osób. Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji ze względu na niedopełnienie przez władze obowiązku ochrony skarżącej przed aktami przemocy domowej. W tym względzie Trybunał zauważył w szczególności, że skarżąca żyła ze swoimi dziećmi w atmosferze przemocy o charakterze na tyle poważnym, że można go uznać za znęcanie, a sposób, w jaki władze prowadziły postępowanie karne, wskazywał na bierność sądową, co było niezgodne z art. 3. Wreszcie Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 2 i 3**, stwierdzając, że skarżąca stała się ofiarą dyskryminacji jako kobieta z powodu bezczynności władz, które nie potraktowały wystarczająco poważnie zarzucanej przemocy i w związku z tym zasadniczo dały na nią przyzwolenie.

Tërshana przeciwko Albanii

4 sierpnia 2020 roku

Niniejsza sprawa dotyczyła ataku z użyciem kwasu, przeprowadzonego na skarżącą w 2009 roku. Skarżąca podejrzewała, że sprawcą był jej były mąż, którego oskarżała o przemoc domową. Zarzuciła w szczególności, iż władze Albanii nie podjęły kroków koniecznych do zapewnienia skarżącej ochrony, oraz szybkiego przeprowadzenia skutecznego śledztwa w celu wykrycia, oskarżenia i skazania jej oprawcy.

Trybunał uznał, iż **nie nastąpiło naruszenie Artykułu 2** (Prawo do życia) Konwencji w jego aspekcie materialnym, stwierdzając iż Albania nie mogła zostać uznana za winną ataku. Trybunał zaznaczył w szczególności, iż gdyby Państwo było świadome zagrożenia wobec skarżącej, byłoby zobowiązane do podjęcia środków zapobiegawczych. W niniejszej jednak sprawie, władze krajowe dowiedziały się o brutalnym zachowaniu byłego męża skarżącej dopiero po dokonaniu ataku. Trybunał uznał zarazem, iż **nastąpiło naruszenie Artykułu 2** w jego aspekcie formalnym stwierdzając, że reakcja władz na atak z użyciem kwasu była nieefektywna. W tej kwestii, zaznaczył w szczególności iż śledztwo, które powinno było być prowadzone z zachowaniem szczególnej staranności ze względu na posiadanie znamion przemocy na tle płciowym, nie doprowadziło nawet do ustalenia substancji, którą zaatakowano ofiarę. Śledztwo zostało ponadto zawieszono w 2010 roku przy braku zidentyfikowania winnego, z kolei skarżącej nie udzielono od tamtej pory żadnych informacji dotyczących przebiegu śledztwa, pomimo wielokrotnych wniosków.

Kurt przeciwko Austrii

15 czerwca 2021 roku (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła skargi skarżącego, według którego władze Austrii nie ochroniły skarżącej oraz jej dzieci przed agresją męża skarżącej, co doprowadziło do zabójstwa przez niego syna skarżącej. Skarżąca utrzymywała w szczególności, że wyraźnie poinformowała policję o swoich obawach wobec życia swoich dzieci.

Trybunał uznał, iż w niniejszej sprawie **nie nastąpiło naruszenie Artykułu 2** (Prawo do życia) Konwencji. Ustalił, że władze Austrii wykazały oczekiwany, szczególny stopień staranności w ich szybkiej reakcji na kierowane przez skarżącą zarzuty przemocy domowej, oraz w tym, iż władze wzięły pod uwagę szczególny kontekst przemocy domowej obecny w tej sprawie. Dokonały również samodzielnej, proaktywnej i wyczerpującej oceny ryzyka i wydały zakazy zbliżania oraz nakaz ochrony. Wspomniana ocena ryzyka nie

wskazywała na prawdopodobne i bezpośrednie zagrożenie dla życia syna skarżącej. Wobec tego, władze nie były zobowiązane do podjęcia operacyjnych środków zapobiegawczych w tej materii.

Tkheldze przeciwko Gruzji

8 lipca 2021 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”.

A. i B. przeciwko Gruzji (skarga nr 73975/16)

10 lutego 2022 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”.

Y i inni przeciwko Bułgarii (skarga nr 9077/18)

22 marca 2022 roku

Skarżącymi w tej sprawie były matka i córki kobiety zastrzelonej w kawiarni w Sofii. Kobieta ta została zastrzelona przez jej męża, niedługo po tym jak wyszła z biura prokuratora okręgowego, u którego była w celu złożenia skargi na fakt posiadania przez swojego męża broni, co powodowało w niej strach o własne życie. W miesiącach i latach poprzedzających zabójstwo, ofiara wielokrotnie składała podobne skargi, dotyczące brutalnego i obsesyjnego zachowywania się jej męża w stosunku do niej samej. Skarżące w szczególności zarzuciły, że władze bułgarskie zlekceważyły złożone przez kobietę skargi oraz nie podjęły czynności służących do zapobiegnięcia zamachu na jej życie.

Trybunał orzekł, iż **nastąpiło naruszenie Artykułu 2** (Prawo do życia) Konwencji. W opinii Trybunału, władze bułgarskie nie odniosły się niezwłocznie do uzasadnionych skarg bliskiej krewnej skarżących, oraz że nie dokonały poprawnej analizy ryzyka zamachu na życie kobiety, w świetle szczególnego kontekstu i dynamiki przemocy domowej. Gdyby takowe czynności zostały wykonane, władze uznałyby realne i bezpośrednie zagrożenie, które stanowił dla kobiety jej mąż, przez co mogłyby odebrać mu broń, aresztować go za złamanie zakazu zbliżania się oraz/lub poddać ofiarę pod ochronę policji. Wszystkie wymienione kroki zmierzające do przeciwdziałania zagrożeniu życia kobiety byłyby dozwolone przez prawo krajowe Bułgarii. Trybunał orzekł również, że **nie nastąpiło naruszenie Artykułu 14** (Zakaz dyskryminacji) **w związku z Artykułem 2** Konwencji, przez brak dowodów na lekceważenie spraw przemocy wobec kobiet zarówno w ujęciu ogólnym w Bułgarii, jak i w przypadku postępowania policji w sprawie bliskiej krewnej skarżących.

Landi przeciwko Włochom

7 kwietnia 2022 roku

Skarżąca w sprawie zarzuciła, że rząd Włoch nie podjął wymaganych czynności w celu ochrony skarżącej i jej dwóch dzieci, przed przemocą domową stosowaną wobec nich przez jej partnera, co doprowadziło do zabójstwa jej rocznego syna oraz usiłowania zabójstwa niej samej w 2018. Uważała również, że zaniechania dotyczące ochrony prawnej i adekwatnej reakcji władz na jej zarzuty dotyczące przemocy domowej stanowiły dyskryminację ze względu na płeć.

Trybunał orzekł, iż w sprawie nastąpiło naruszenie Artykułu 2 (Prawo do życia) Konwencji, wskazując na fakt iż zachowanie włoskich władz nie wykazywało cech dołożenia należytej staranności, w wyniku czego zawiodły one w swoim zobowiązaniu do ochrony życia skarżącej i jej syna. Trybunał w szczególności zaznaczył, że władze państwowe nie dopełniły obowiązku przeprowadzenia niezwłocznej i proaktywnej oceny ryzyka powtórzenia się przemocy dokonanej na skarżącej oraz jej dzieciach, oraz obowiązku przyjęcia środków operacyjnych i zapobiegawczych służących zmniejszeniu ryzyka oraz ochronie zagrożonych przemocą. W szczególności, władze pozostawały bierne w obliczu poważnego zagrożenia niewłaściwego traktowania skarżącej, przez co partner skarżącej mógł dalej nękać oraz stosować groźby i przemoc, bezkarnie i bez przeszkód. Władze powinny były oszacować stopień zagrożenia powtórzną przemocą i przyjąć odpowiednie, proporcjonalne środki. Środki takie mogły zostać przyjęte przez władze Włoch, zgodnie z włoskim ustawodawstwem, bez względu na skargi bądź zmianę w postrzeganiu zagrożenia przez ofiarę. W niniejszej sprawie, Trybunał nie uznał jednak, że podniesione niedociągnięcia same w sobie mogłyby wskazywać na jakiegokolwiek dyskryminacyjne nastawienie ze strony władz. Wobec tego, Trybunał uznał skargę w związku z Artykułem 14 (Zakaz dyskryminacji) w związku z Artykułem 2 Konwencji za niedopuszczalną ze względu na jej oczywistą niezasadność.

Zakaz tortur i niehumanego lub poniżającego traktowania (art. 3 Konwencji)

Zarzucany brak zapewnienia przez władze odpowiedniej ochrony przed przemocą domową

E.S. i Inni przeciwko Słowacji (skarga nr 8227/04)

15 września 2009 roku

W 2001 roku pierwsza ze skarżących opuściła męża i złożyła przeciwko niemu zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa w związku ze znęcaniem się nad nią i jej dziećmi (urodzonych w 1986 roku, 1988 roku i 1989 roku) oraz wykorzystywaniem seksualnym jednej z ich córek. Dwa lata później został on skazany za przemoc i wykorzystywanie seksualne. Wniosek skarżącej o nakaz opuszczenia domu przez jej męża został jednak oddalony; sąd uznał, że nie posiada kompetencji do ograniczenia dostępu męża do nieruchomości (skarżąca mogła zakończyć najem tylko po rozwodzie). Pierwsza skarżąca i jej dzieci zostały zatem zmuszone do wyprowadzenia się z dala od przyjaciół i rodziny, a dwoje dzieci musiało zmienić szkołę. Skarżyli się, że władze nie zapewniły im odpowiedniej ochrony przed przemocą domową.

Trybunał orzekł, że Słowacja nie zapewniła pierwszej skarżącej i jej dzieciom wymaganej natychmiastowej ochrony przed przemocą ze strony męża, co stanowi **naruszenie art. 3** (zakaz niehumanego lub poniżającego traktowania) i **art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji. Trybunał zauważył, że ze względu na charakter i powagę zarzutów, pierwsza skarżąca i dzieci wymagali natychmiastowej ochrony, a nie ochrony zapewnionej rok lub dwa lata później. Pierwsza skarżąca nie mogła ponadto wnioskować o zerwanie stosunku najmu do czasu sfinalizowania rozwodu w maju 2002 roku, ani wnioskować o wydanie zakazu wstępu byłego męża do wspólnego mieszkania małżonków do czasu zmiany ustawy w styczniu 2003 roku. W związku z tym, w okresie przejściowym nie była ona objęta skuteczną ochroną dla siebie i dzieci.

Eremia i Inni przeciwko Republice Mołdawii

28 maja 2013 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”. Wyrok z

Zob. również: **Munteanu przeciwko Republice Mołdawii**, wyrok z dnia 26 maja 2020 roku.

Rumor przeciwko Włochom

27 maja 2014 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”.

M.G. przeciwko Turcji (skarga nr 646/10)

22 marca 2016 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”.

N.P. i N.I. przeciwko Bułgarii (skarga nr 72226/11)

3 maja 2016 roku (decyzja o dopuszczalności)

Skarżący, kobieta i jej małoletni syn, skarżyli się, że padli ofiarą przemocy domowej oraz na brak podjęcia przez władze bułgarskie niezbędnych środków w celu ochrony ich przed brutalnymi działaniami ich towarzysza i ojca.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako oczywiście bezzasadną, nie stwierdzając naruszenia pozytywnych obowiązków państwa na podstawie art. 3 (zakaz niehumanego lub poniżającego traktowania), art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) lub art. 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji. Zauważył w szczególności, że władze bułgarskie podjęły w odpowiednim czasie kilka rodzajów działań w celu ochrony nietykałości cielesnej skarżących.

Talpis przeciwko Włochom

2 marca 2017 roku

Zob. powyżej, „Prawo do życia”.

Bălsan przeciwko Rumunii

23 maja 2017 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”.

Volodina przeciwko Rosji¹

9 lipca 2019 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”.

Zob. także: **Barsova przeciwko Rosji**², wyrok (Komitet) z dnia 22 października 2019 roku.

Galović przeciwko Chorwacji

31 sierpnia 2021 roku

Sprawa dotyczyła wyroków skazujących skarżącego za przemoc domową, w kilku postępowaniach w sprawach o wykroczenie oraz postępowaniach karnych z oskarżenia. Skarżący zaskarżał w szczególności fakt iż został dwukrotnie osądzony i skazany za ten sam czyn.

Trybunał orzekł, iż w przypadku skarżącego **nie nastąpiło naruszenie Artykułu 4** (Zakaz ponownego sądenia lub karania) **Protokołu nr 7** do Konwencji. Zaznaczył w szczególności, że wskazane przez skarżącego dwa postępowania stanowiły część zintegrowanego i spójnego podejścia do kwestii przemocy domowej w systemie prawa Chorwackiego. Trybunał uznał, że tak zintegrowany system pozwalał na ukaranie wpiery skarżącego za pojedyncze akty przemocy, w ramach mniej dotkliwych postępowań w sprawach o wykroczenie, a następnie w ramach poważniejszego postępowania dotyczącego całokształtu jego zachowań.

Tunikova i Inni przeciwko Rosji³

14 grudnia 2021 roku

Niniejsza sprawa dotyczyła przypadków przemocy domowej, w tym grózb śmierci, uszczerbku na zdrowiu i w jednym przypadku ciężkiego okaleczenia, których cztery skarżące doznały z rąk ich byłych partnerów lub mężów. Skarżące wskazywały w szczególności na brak środków odwoławczych służących przeciwdziałaniu przemocy domowej, brak zapewnienia ochrony przed przemocą domową przez Rząd Rosji, oraz że ich ogólny brak działań wymierzonych przeciw przemocy domowej stanowił dyskryminację wobec kobiet.

Trybunał orzekł, iż **nastąpiło naruszenie Artykułu 3** (Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, poprzez niezapewnienie odpowiednich mechanizmów prawnych pozwalających na efektywne zwalczanie przemocy domowej przez władze Rosji, oraz że nie dokonały one oceny zagrożenia powtórna przemocą i nie przeprowadziły miodrodajnego dochodzenia w sprawie przemocy domowej, której doświadczyły skarżące. W opinii Trybunału, **nastąpiło również naruszenie Artykułu 14** (Zakaz dyskryminacji) **w związku z Artykułem 3** Konwencji, uznając że w kwestii ochrony przed zagrożeniem przemocą domową, kobiety w Rosji były de facto poddawane dyskryminacji. W ramach tego, Trybunał zaznaczył w szczególności, że nieuchwalenie przez rząd aktów prawnych adresujących przytłaczającą skalę przemocy domowej przeciwko kobietom w Rosji, oraz systematyczne problemy ze ściganiem i skazywaniem w sprawach tego typu, doprowadziło do zaistnienia warunków sprzyjających przemocy domowej. W związku z wykazaniem wad strukturalnych, skarżące nie były w obowiązku udowodnienia jednostkowych przypadków uprzedzenia w ich sprawach. Dodatkowo, na podstawie **Artykułu 46** (Moc obowiązująca

¹ W dniu 16 września 2022 roku Federacja Rosyjska przestała być Stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka („Konwencji”).

² W dniu 16 września 2022 roku Federacja Rosyjska przestała być Stroną Konwencji.

³ W dniu 16 września 2022 roku Federacja Rosyjska przestała być Stroną Konwencji.

oraz wykonanie wyroków) Konwencji, Trybunał zalecił wprowadzenie pilnych zmian zarówno w ustawodawstwie jak i orzecznictwie krajowym, w celu zapobieżenia podobnym naruszeniom.

De Giorgi przeciwko Włochom

16 czerwca 2022 roku

Skarżąca w tej sprawie zarzuciła, że pomimo złożenia przez nią kilku zawiadomień o przestępstwie, włoskie władze nie zapewniły jej ochrony i pomocy, po tym jak doznała przemocy domowej z rąk swojego męża, z którym od 2013 roku żyła w separacji. Skarżąca oświadczyła, że władze były kilkakrotnie zawiadamiane o brutalnym zachowaniu jej męża, lecz nie wykonały żadnych kroków aby ochronić ją i jej dzieci przed tym, co skarżąca uważała za znane, realne zagrożenie, które stanowił jej mąż, oraz że nie zapobiegli dalszym incydentom przemocy domowej.

Trybunał orzekł, iż **nastąpiło naruszenie Artykułu 3** (Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, w ramach jego części materialnej i proceduralnej. W szczególności zaznaczył, że władze Włoch nie przeprowadziły oceny ryzyka złego traktowania w kontekście przemocy domowej, oraz konkretnie w przypadku skarżącej i jej dzieci - oceny, która warunkowałaby zastosowanie zasadniczych środków zapobiegawczych, aby ochronić ją i jej dzieci przed zagrożeniem przemocą. Wobec tego, władze nie dopełniły swojej powinności aby ochronić skarżącą i jej dzieci przed aktami przemocy przeprowadzanymi przez jej męża. Trybunał ustalił, że władze Włoch nie wykonały żadnych czynności w odpowiedzi na poważne ryzyko nienależytego traktowania, z którym miała do czynienia skarżąca i jej dzieci, przez co doprowadzili do stanu bezkarności, w którym mąż skarżącej miał dopiero stanąć przed sądem w sprawie za krzywdy wyrządzone skarżącej 20 listopada 2015, oraz dochodzenia dotyczącego pozostałych zawiadomień złożonych przez skarżącą, toczącego się od 2016 roku. Trybunał uznał również, że Rząd uchybił swojemu obowiązkowi przeprowadzenia dochodzenia w sprawie nienależytego traktowania skarżącej i jej dzieci, a także że sposób w jaki władze krajowe przeprowadziły postępowanie karne stanowiło w tej sprawie beczynność wymiaru sprawiedliwości i nie mogło być uznane za spełniające wymogi Artykułu 3 Konwencji.

M.S. przeciwko Włochom (skarga nr 32715/19)

7 lipca 2022 roku

Sprawa ta dotyczyła przemocy domowej, której skarżąca była poddawana przez jej męża. Skarżąca zarzuciła w szczególności, że zaskarżane Państwo nie zapewniło jej pomocy ani ochrony, oraz że włoskie władze nie działały z należytą starannością i bez zbędnej zwłoki, opierając się na fakcie, że postępowanie w sprawach kilku przestępstw zostało uniemożliwione ze względu na przedawnienie. Oświadczyła w szczególności, że władze, pomimo faktu wielokrotnego poinformowania ich o brutalnym zachowaniu męża skarżącej, nie podjęły niezbędnych, odpowiednich kroków aby zapewnić skarżącej ochronę przed znanym i rzeczywistym zagrożeniem, oraz że nie zapobiegły dalszym incydentom przemocy domowej. Dodatkowo, skarżąca argumentowała, że kilka postępowań zostało umorzonych przez przedawnienie ze względu na ich długość oraz fakt, że kilka innych było nadal prowadzonych.

Trybunał od początku zauważył, że w ujęciu całościowym, system prawa włoskiego był adekwatnie skonstruowany do zapewnienia ochrony przeciwko aktom przemocy ze strony pojedynczych osób. Szczególnie w sprawie skarżącej zaznaczył, że policja niezwłocznie zareagowała na zawiadomienia przedłożone przez skarżącą, zaczynając od stycznia 2007 roku, oraz że interweniowała podczas incydentów przemocy. Wobec tego, Trybunał uznał że rozróżnić należy dwa oddzielne okresy: w okresie od 19 stycznia 2007 do 21 października 2008 władze Włoch uchybiły swojemu ustawowemu obowiązkowi ochrony skarżącej przed przemocą domową ze strony jej męża, co **stanowiło naruszenie** materialnego aspektu **Artykułu 3** (Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji; **nie stwierdził jednak wystąpienia takiego naruszenia w okresie od 21 października 2008 do 5 stycznia 2018**, ponieważ w opinii Trybunału w ciągu tego drugiego okresu, władze dochowały swojego ustawowego obowiązku ochrony skarżącej przed przemocą domową, której dopuszczał się jej mąż. Ponadto, Trybunał utrzymywał, że w niniejszej sprawie nastąpiło naruszenie aspektu procesowego Artykułu 3 Konwencji. W tej materii, zaznaczył w szczególności, że nie można przyjąć, że cel skutecznej ochrony przed

nie należy traktowaniem, w tym przemocą domową, został osiągnięty w sytuacji, w której postępowania karne zostały umorzone w wyniku przedawnienia, skoro przedawnienie to zostało spowodowane niedociągnięciami władz. Trybunał dodał także, że przestępstwa związane z przemocą domową powinny być rozpatrywane na równi z najpoważniejszymi z przestępstw i podkreślił, że według Jego linii orzeczniczej, umarzenie postępowań ze względu na ograniczenia kodeksowe, gdy do takowych doszło w wyniku bezczynności władz, jest niekompatybilne z wymogami dotyczącymi postępowania, płynącymi z Artykułu 3. W niniejszej sprawie Trybunał stwierdził, że sytuacja, w której władze krajowe w pierw - na podstawie mechanizmów regulujących terminy przedawnienia w systemie prawa krajowego - uznały obowiązywanie systemu, w którym instytucja przedawnienia jest blisko związana z działalnością wymiaru sprawiedliwości również po tym, gdy przewód sądowy został otwarty, a jednocześnie prowadziły sprawę w stopniu bierności wymiaru sprawiedliwości zupełnie niekompatybilnym z tymże systemem, nie może zostać uznana za spełniającą wymagania Artykułu 3 Konwencji.

A.E. przeciwko Bułgarii (skarga nr 53891/20)

23 maja 2023 roku⁴

Sprawa dotyczyła zawiadomień wniesionych do Prokuratury w Bułgarii, zgodnie z którymi skarżąca, wówczas mająca jedynie 15 lat, była ofiarą przemocy domowej, w tym bicia, kopania i duszenia przez 23-letniego mężczyznę, z którym mieszkała. Skarżąca zaskarżała w szczególności nieudzielenie jej ochrony przed przemocą domową przez Państwo i nieprzeprowadzenie odpowiedniego dochodzenia w sprawie złożonych przez nią zawiadomień w tej materii, oraz że została dyskryminowana na podstawie wieku oraz płci. Trybunał orzekł, iż **nastąpiło naruszenie Artykułu 3** (Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji zauważając, że Bułgaria nie wypracowała skutecznego systemu karania wszelkich form przemocy domowej oraz nie zapewniła wystarczających zabezpieczeń ofiarom tejsze. Podkreśliła szczególnie, iż w sprawie skarżącej, Państwo nie zapewniło skarżącej adekwatnej ochrony, zarówno w wymiarze prawnym - wybrakowanym ustawodawstwie dotyczącym przemocy domowej - jak i faktycznym - prokuratorzy nie wszczęli postępowania karnego pomimo wrażliwej sytuacji skarżącej oraz doniesień o tym, że była poddawana chronicznej przemocy domowej. Dalej Trybunał stwierdził, że Rząd Bułgarii nie zdołał zaprzeczyć faktowi instytucjonalnej bezczynności ze strony władz. Ponieważ skarżąca nie miała obowiązku jednostkowego wykazania swojego statusu jako ofiary uprzedzeń ze strony władz, Trybunał w sprawie skarżącej uznał również **wystąpienie naruszenia Artykułu 14** (Zakaz dyskryminacji) **w związku z Artykułem 3** Konwencji.

Zarzucany nieodpowiedni charakter śledztw w sprawie skarg dotyczących przemocy domowej

E.M. przeciwko Rumunii (skarga nr 43994/05)

30 października 2012 roku

Skarżąca twierdziła w szczególności, że śledztwo w sprawie jej zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa dotyczącego przemocy domowej stosowanej w obecności jej półtorarocznej córki nie było skuteczne. Sądy rumuńskie oddaliły skargi skarżącej, ponieważ nie udowodniono podniesionych przez nią zarzutów, że była ofiarą przemocy ze strony męża.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji w jego aspekcie proceduralnym, stwierdzając, że sposób przeprowadzenia śledztwa nie zapewnił skarżącej skutecznej ochrony wymaganej przez art. 3. Trybunał zauważył w szczególności, że składając pierwszą ze swoich skarg, skarżąca zwróciła się do władz o pomoc i ochronę dla siebie i swojej córki przed agresywnym zachowaniem jej męża. Pomimo tego, że ramy ustawowe przewidywały współpracę między różnymi organami, jak również środki pozasądowe mające na celu identyfikację i

⁴ Niniejszy wyrok stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w Artykule 44 § 2 (Ostateczne wyroki) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#).

zapewnienie podjęcia działań w odniesieniu do przemocy domowej i chociaż zaświadczenie lekarskie dostarczyło dowodów *prima facie* na potwierdzenie zarzutów skarżącej, z akt sprawy nie wynikało, że podjęto w tym celu jakiegokolwiek kroki.

Valiulienė przeciwko Litwie

26 marca 2013 roku

Sprawa ta dotyczyła skargi złożonej przez kobietę – ofiarę przemocy domowej, w związku z tym, że władze nie przeprowadziły dochodzenia w sprawie jej zarzutów dotyczących złego traktowania i nie pociągnęły jej partnera do odpowiedzialności.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, stwierdzając, że sporne praktyki w niniejszej sprawie oraz sposób wdrożenia mechanizmów prawa karnego nie zapewniły skarżącej odpowiedniej ochrony przed aktami przemocy domowej. W szczególności wystąpiły opóźnienia w śledztwie, a prokurator podjął decyzję o jego umorzeniu.

D.P. przeciwko Litwie (skarga nr 27920/08)

22 października 2013 roku (decyzja o skreśleniu z listy)

Skarżąca wyszła za mąż w 1989 roku, a para rozwiódła się w 2001 roku. Mieli czworo dzieci (urodzonych odpowiednio w 1988, 1990, 1992 i 2000 roku). Skarżąca zarzuciła w szczególności, że postępowanie karne w sprawie jej byłego męża w związku z celowym i regularnym biciem jej i ich trójki starszych dzieci było przewlekłe, i że sprawa nie została rozpatrzona w rozsądnym terminie. W rezultacie, jak twierdzi, oskarżenie uległo przedawnieniu, a jej były mąż nie został ukarany przez sąd.

Po nieudanych próbach zawarcia ugody rząd litewski poinformował Trybunał we wrześniu 2012 roku, że zaproponował złożenie jednostronnej deklaracji w celu rozwiązania kwestii odpowiedzialności państwa za uchybienia w zapobieganiu przemocy domowej, podniesione w skardze. W świetle orzecznictwa Trybunału i okoliczności niniejszej sprawy Rząd uznał w szczególności, że sposób, w jaki mechanizmy prawa karnego zostały wdrożone w niniejszej sprawie, był wadliwy w odniesieniu do postępowania do tego stopnia, że stanowił naruszenie pozytywnych zobowiązań państwa wynikających z art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji. Mając na względzie warunki deklaracji rządu oraz środki zapewniające zgodność z zobowiązaniami, o których mowa w deklaracji, Trybunał postanowił **skreślić skargę z listy spraw** zgodnie z art. 37 (skreślenie skargi z listy) Konwencji.

D.M.D. przeciwko Rumunii (skarga nr 23022/13)

3 października 2017 roku

Zob. poniżej, „Prawo do rzetelnego procesu sądowego”.

Buturugă przeciwko Rumunii

11 lutego 2020 roku

Zob. poniżej, „Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz korespondencji”.

Domniemane ryzyko narażenia na przemoc domową w przypadku wydalenia

N. przeciwko Szwecji (skarga nr 23505/09)

20 lipca 2010 roku

Skarżąca, obywatelka Afganistanu, przybyła do Szwecji wraz z mężem w 2004 roku. Ich wnioski o azyl były kilkakrotnie odrzucane. W 2005 roku skarżąca rozstała się z mężem. W 2008 roku jej pozew o rozwód został odrzucony przez sądy szwedzkie, ponieważ nie były one uprawnione do rozwiązania małżeństwa, dopóki powód nie zamieszkuje legalnie w tym kraju. Mąż skarżącej poinformował sąd, że nie zgadza się na rozwód. W międzyczasie skarżąca bezskutecznie wносиła do szwedzkiego urzędu ds. migracji o ponowne rozpatrzenie sprawy i wstrzymanie jej wydalenia, twierdząc, że była narażona na karę śmierci w Afganistanie, ponieważ popełniła cudzołóstwo wchodząc w związek ze szwedzkim mężczyzną i że jej rodzina wyparła się jej.

Trybunał orzekł, że **wydalenie** skarżącej ze Szwecji do Afganistanu **stanowiłoby naruszenie art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania) Konwencji, stwierdzając, że w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy istniały istotne podstawy, by sądzić, że w przypadku wydalenia do Afganistanu skarżąca narażona byłaby na skumulowane ryzyko odwetu ze strony męża, jego rodziny, własnej rodziny i społeczeństwa afgańskiego, wchodzące w zakres art. 3. Trybunał zauważył w szczególności, że fakt, iż skarżąca chciała rozwieść się z mężem i nie chciała z nim dłużej żyć, mógł nieść ze sobą poważne, zagrażające życiu skutki. W rzeczywistości sztywna ustawa o statusie osobistym z kwietnia 2009 roku zobowiązywała kobiety do podporządkowania się żądaniom seksualnym ich mężów i zabraniała im wychodzenia z domu bez pozwolenia. Sprawozdania wykazały ponadto, że około 80% afgańskich kobiet było ofiarami aktów przemocy domowej, które władze uznały za zgodne z prawem i w związku z tym nie ścigały sprawców. Wreszcie, aby zwrócić się do policji lub sądu, kobieta musiała stawić czoła publicznemu potępieniu, na jakie narażone są kobiety, które opuściły swoje domy bez męskiego opiekuna. Nie można było zignorować ogólnego ryzyka wskazanego przez statystyki i sprawozdania międzynarodowe.

Prawo do rzetelnego procesu sądowego (art. 6 Konwencji)

Wasiewska przeciwko Polsce

2 grudnia 2014 roku (decyzja o dopuszczalności)

W 1997 roku skarżąca i jej mąż rozwiedli się. Przed rozwodem były mąż skarżącej wyrzucił ją z mieszkania. Zmienił zamki i uniemożliwił jej wejście do lokalu, aby zabrać rzeczy osobiste należące do niej, ich córki i wnuczki. Skarżąca podniosła w szczególności niewykonanie przez władze własnych orzeczeń nakazujących eksmisję byłego męża z mieszkania, które stanowi jej własność. Skarżyła się ponadto, że nie może wszcząć postępowania karnego przeciwko byłemu mężowi, który uniemożliwił jej dostęp do rzeczy pozostawionych w mieszkaniu i samego mieszkania.

Trybunał uznał, że skarga skarżącej dotycząca niewykonania przez władze nakazu eksmisji jej byłego męża z mieszkania powinna zostać rozpatrzona na podstawie art. 6 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji. Stwierdzając, że skarżąca nie wyczerpała krajowych środków odwoławczych w tym zakresie, uznał tę skargę za **niedopuszczalną**, zgodnie z art. 35 (wymogi dopuszczalności) Konwencji. Trybunał uznał również pozostałą część skargi za **niedopuszczalną** (w sposób oczywisty nieuzasadnioną).

D.M.D. przeciwko Rumunii (skarga nr 23022/13)

3 października 2017 roku

Niniejsza sprawa dotyczyła postępowania wszczętego przez skarżącego przeciwko jego ojcu w związku z przemocą domową. Postępowanie trwało ponad osiem lat i zakończyło się skazaniem ojca za fizyczne i psychiczne znęcanie się nad dzieckiem. Skarżący zarzucił, że postępowanie to było nieskuteczne i że nie przyznano mu odszkodowania. W szczególności sądy krajowe stwierdziły w ostatniej instancji, że rozpatrywanie kwestii odszkodowania nie było konieczne, ponieważ ani skarżący, ani prokurator nie wnieśli o to do sądów niższej instancji.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, ponieważ dochodzenie w sprawie zarzutów dotyczących znęcania trwało zbyt długo i było obciążone innymi poważnymi uchybieniami. W tym względzie Trybunał przypomniał w szczególności, że Układające się Państwa powinny dążyć do ochrony godności dzieci i że w praktyce wymaga to odpowiednich ram prawnych służących ochronie dzieci przed przemocą domową. W wyroku tym Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 6 ust. 1** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji, ponieważ sądy krajowe nie zbadały zasadności wniosku skarżącego dotyczącego nieprzyznania mu odszkodowania, mimo że w prawie krajowym jasno sformułowano, że są one zobowiązane do orzekania w kwestii odszkodowania w sprawie dotyczącej małoletniego, nawet w przypadku braku formalnego wniosku ofiary.

Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz korespondencji (art. 8 Konwencji)

Obowiązek ochrony integralności cielesnej i psychicznej osób przez państwo

Bevacqua i S. przeciwko Bułgarii

12 czerwca 2008 roku

Skarżąca, która twierdziła, że była regularnie bita przez męża, zostawiła go i złożyła pozew o rozwód, zabierając ze sobą swojego trzyletniego syna (skarżącego). Utrzymywała jednak, że jej mąż nadal ją bił. Spędziła z synem cztery dni w schronisku dla maltretowanych kobiet, ale rzekomo została ostrzeżona, że może być postawiona przed sądem za porwanie chłopca, co doprowadziło do wydania nakazu sądowego o wspólnej opiece, którego, jak twierdziła, jej mąż nie respektował. Wniesienie kolejnych zarzutów przeciwko mężowi za napaść miało sprowokować dalszą przemoc. Jej wnioski o tymczasowe prawo do opieki nie były traktowane priorytetowo i ostatecznie uzyskała je dopiero po ogłoszeniu wyroku rozwodowego ponad rok później. W następnym roku została ponownie pobita przez swojego byłego męża, a jej wnioski o wszczęcie postępowania karnego zostały odrzucone, ponieważ była to „sprawa prywatna”, wymagająca oskarżenia prywatnego.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia rodzinnego) Konwencji, biorąc pod uwagę łączne skutki zaniechania przez sądy krajowe niezwłocznego przyjęcia tymczasowych środków zabezpieczających w sytuacji, która miała negatywny wpływ na skarżących, a przede wszystkim na dobro drugiego skarżącego oraz brak wystarczających środków ze strony władz w tym samym okresie w odpowiedzi na zachowanie byłego męża skarżącej. Zdaniem Trybunału stanowiło to brak pomocy skarżącym wbrew pozytywnym zobowiązaniom państwa wynikającym z art. 8 Konwencji, polegającym na zapewnieniu poszanowania ich życia prywatnego i rodzinnego. Trybunał podkreślił w szczególności, że uznanie sporu za „sprawę prywatną” było niezgodne z obowiązkiem ochrony życia rodzinnego skarżących przez władze.

E.S. i Inni przeciwko Słowacji (skarga nr 8227/04)

15 września 2009 roku

Zob. powyżej, „Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania”.

A. przeciwko Chorwacji (skarga nr 55164/08)

14 października 2010 roku

Były mąż skarżącej (cierpiący na zespół stresu pourazowego, paranoję, zaburzenia lękowe i epilepsję) rzekomo przez wiele lat regularnie dopuszczał się wobec niej przemocy fizycznej, powodując obrażenia ciała i kierował groźby śmierci, a także regularnie znęcał się nad nią na oczach ich małoletniej córki. Po okresie ukrywania się, skarżąca wystąpiła o nakaz sądowy uniemożliwiający byłemu mężowi prześladowanie lub nękanie jej. Odmówiono przyjęcia wniosku z tego powodu, że nie wykazała bezpośredniego zagrożenia życia.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), ponieważ władze chorwackie nie wdrożyły licznych środków nakazanych przez sądy w celu ochrony skarżącej lub rozwiązania problemów psychiatrycznych byłego męża, które wydawały się być przyczyną jego agresywnego zachowania. Nie było również jasne, czy został on poddany leczeniu psychiatrycznemu. Trybunał uznał ponadto, że złożona przez skarżącą **skarga na podstawie art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji jest **niedopuszczalna**, w szczególności ze względu na to, że nie przedstawiła ona wystarczających dowodów (takich jak sprawozdania lub statystyki), aby udowodnić, że środki lub praktyki przyjęte w Chorwacji przeciwko przemocy domowej lub skutki takich środków lub praktyk były dyskryminujące.

Zob. również: **Ž.B. v. Croatia (skarga nr 47666/13)**, wyrok z dnia 11 lipca 2017 roku.

Hajduová przeciwko Słowacji

30 listopada 2010 roku

Skarżąca zarzucała w szczególności, że władze krajowe nie dopełniły ciążącego na nich ustawowego obowiązku nakazania, by jej były mąż został zatrzymany w zakładzie psychiatrycznym w następstwie wyroku skazującego za znęcanie i groźby wobec niej.

Trybunał orzekł, że brak wystarczających środków w odpowiedzi na zachowanie byłego męża skarżącej, a w szczególności niezastosowanie przez sądy krajowe środka internacyjnego w celu leczenia psychiatrycznego po wydaniu wyroku skazującego, stanowi **naruszenie pozytywnych zobowiązań państwa wynikających z art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że chociaż powtarzające się groźby jej byłego męża nigdy się nie urzeczywistniły, to jednak wystarczyły one, by wpłynąć na integralność psychiczną i dobrostan skarżącej, co z kolei doprowadziło do powstania pozytywnych obowiązków państwa wynikających z art. 8.

Y.C. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 4547/10)

13 marca 2012 roku

Skarżącej i jej wieloletniemu partnerowi w 2001 roku urodził się syn. W 2003 roku rodzina zwróciła uwagę służb socjalnych w wyniku incydentu „wywołanego alkoholem” między rodzicami. Kolejne przypadki przemocy domowej i nadużywania alkoholu nasiliły się od końca 2007 roku, kiedy to policja była wielokrotnie wzywana do miejsca zamieszkania małżonków. W czerwcu 2008 roku władze lokalne otrzymały nakaz ochrony (emergency protection order) po tym, jak chłopiec został ranny podczas kolejnej brutalnej kłótni pomiędzy rodzicami. W wyniku postępowania w sprawie opieki nad dzieckiem wydano postanowienie zezwalające na procedurę przysposobienia dziecka. Skarżąca zarzuciła sądom, że odmowa wydania orzeczenia o jej wyłącznej opiece nad synem oraz nieuwzględnienie przez nie wszystkich istotnych okoliczności przy wydawaniu nakazu rozpoczęcia procedury przysposobienia naruszyły jej prawa wynikające z art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji, stwierdzając, że uzasadnienie decyzji o wydaniu nakazu rozpoczęcia procedury przysposobienia było odpowiednie i wystarczające, oraz że skarżąca miała możliwość przedstawienia swojego stanowiska i była w pełni zaangażowana w proces decyzyjny. Trybunał stwierdził w szczególności, że w świetle historii sprawy i sprawozdań, opinia sędziego, że ponowne nawiązanie przez skarżącą stosunków z ojcem dziecka było prawdopodobne i wiązało się z ryzykiem dla dobrobytu dziecka, nie wydawała się nierozsądna. W związku z tym, o ile w najlepszym interesie dziecka leżało, w miarę możliwości, utrzymanie więzi rodzinnych, bezsprzecznie w tej sprawie nad tymi względami przeważała potrzeba zapewnienia rozwoju dziecka w bezpiecznym środowisku. W tym względzie Trybunał zauważył w szczególności, że podejmowano próby naprawienia sytuacji w rodzinie poprzez zapewnienie wsparcia w zakresie nadużywania alkoholu i możliwości uzyskania przez rodziców pomocy socjalnej. Gdy skarżąca wskazała, że rozstała się z ojcem dziecka, otrzymała dalsze informacje na temat wsparcia w zakresie przemocy domowej, do którego mogła uzyskać dostęp. Okazało się jednak, że nie skorzystała z takiego wsparcia i ostatecznie ponownie związała się z ojcem dziecka.

Kalucza przeciwko Węgrom

24 kwietnia 2012 roku

Skarżąca wbrew swojej woli dzieliła swoje mieszkanie z agresywnym konkubentem w oczekiwaniu na rozstrzygnięcie licznych sporów cywilnych dotyczących własności mieszkania. Skarżąca twierdziła w szczególności, że władze węgierskie nie zapewniły jej ochrony przed ciągłą przemocą fizyczną i psychiczną w jej domu.

Trybunał stwierdził, że władze węgierskie uchybiły swoim pozytywnym zobowiązaniom, **naruszając art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji. Trybunał stwierdził w szczególności, że nawet jeśli skarżąca złożyła zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa na swojego partnera za napaść, wielokrotnie wnioskowała o wydanie zakazu zbliżania się i wszczęła postępowanie cywilne w celu nakazania eksmisji z mieszkania, władze nie podjęły wystarczających środków w celu zapewnienia jej

skutecznej ochrony.

Kowal przeciwko Polsce

18 września 2012 roku (decyzja o dopuszczalności)

Skarżący wniósł na podstawie art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji skargę, że Polska uchybiła swojemu pozytywnemu obowiązkowi zapewnienia ochrony jemu, jego młodszemu bratu i ich matce przed przemocą domową poprzez niepodjęcie żadnych kroków w celu wykonania orzeczenia sądowego nakazującego ojcu opuszczenie mieszkania. Skarżący podniósł ponadto, że w rezultacie on i jego rodzina zostali narażeni na agresywne zachowanie ojca pomimo wydanego przeciwko niemu sądowego nakazu opuszczenia mieszkania.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** (w sposób oczywisty nieuzasadnioną), zgodnie z art. 35 (wymogi dopuszczalności) Konwencji. Biorąc pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, Trybunał uznał, że nie można stwierdzić, że odpowiedź władz na zachowanie ojca skarżącego była w sposób oczywisty niewystarczająca w odniesieniu do wagi rozpatrywanych przestępstw. Nie można było również stwierdzić, że orzeczenia wydane w sprawie nie mogły mieć skutku prewencyjnego lub odstrasżającego w stosunku do zachowania sprawcy. Podobnie, nie stwierdzono, że władze nie dostrzegały ogólnej sytuacji skarżącego i przemocy domowej spowodowanej przez jego ojca i nie zareagowały odpowiednio na sytuację rozpatrywaną w ujęciu całościowym, na przykład prowadząc liczne postępowania dotyczące poszczególnych przypadków przemocy domowej.

Irene Wilson przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

23 października 2012 roku (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła skargi złożonej przez ofiarę przemocy domowej w związku z prowadzeniem przez władze postępowania karnego przeciwko mężowi za ciężkie uszkodzenie ciała oraz zarzutu, że kara z zawieszeniem była wyrokiem zbyt łagodnym.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** (w sposób oczywisty nieuzasadnioną), stwierdzając, że władze Irlandii Północnej nie uchybiły obowiązkowi ochrony praw skarżącej zgodnie z art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżąca zwróciła uwagę władz tylko na jedną skargę: incydent ten został następnie niezwłocznie zbadany, jej mąż został zatrzymany i oskarżony, a dalsze postępowanie karne zostało przeprowadzone z należytą starannością. Skarżąca nie przedstawiła Trybunałowi żadnych innych konkretnych zarzutów dotyczących przemocy.

Eremia i Inni przeciwko Republice Mołdawii

28 maja 2013 roku

Zob. poniżej, „Zakaz dyskryminacji”.

O.C.I. i Inni przeciwko Rumunii (skarga nr 49450/17)

21 maja 2019 roku

Po spędzeniu wakacji letnich w Rumunii w 2015 roku, pierwsza skarżąca, obywatelka rumuńska, postanowiła nie wracać z dwójką dzieci do męża przebywającego we Włoszech. Przed Trybunałem pierwsza skarżąca i jej dzieci skarżyli się na nakaz powrotu dzieci do Włoch. Podnieśli oni w szczególności, że sądy rumuńskie nie wzięły pod uwagę poważnego ryzyka złego traktowania ze strony ojca, co było jednym z wyjątków przewidzianych w Konwencji haskiej z 25 października 1980 roku dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę w odniesieniu do zasady powrotu dzieci do ich zwyczajowego miejsca zamieszkania.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji, stwierdzając, że sądy rumuńskie, wydając nakaz powrotu do ojca przebywającego we Włoszech, nie uwzględniły w wystarczającym stopniu poważnego ryzyka, że skarżące dzieci zostaną poddane przemocy domowej, co stanowi jeden z wyjątków od zasady prawa międzynarodowego, zgodnie z którą dzieci powinny zostać odesłane do miejsca zamieszkania. Trybunał zauważył w szczególności, że nawet gdyby istniało wzajemne zaufanie między Rumunią i włoskimi organami zajmującymi się ochroną dzieci w świetle prawa Unii, nie oznaczałoby to, że Rumunia była zobowiązana do odesłania dzieci z powrotem do środowiska, w którym były one zagrożone, pozostawiając

Włochom zadanie zajęcia się wszelkimi przypadkami nękania, gdyby się powtórzyły.

Levchuk przeciwko Ukrainie

3 września 2020 roku

Sprawa ta dotyczyła skargi skarżącej, według której odrzucenie pozwu o eksmisję przeciwko jej byłemu mężowi doprowadziło do narażenia skarżącej i jej dzieci na zagrożenie przemocą domową oraz nękaniami. Skarżąca zarzucała, że sądy krajowe były nadmiernie formalistyczne w swoich decyzjach, co dało jej byłemu mężowi poczucie bezkarności, które z kolei naraziło ją i jej dzieci na jeszcze większe ryzyko psychologicznego nękania i przemocy.

Trybunał orzekł, iż **nastąpiło naruszenie Artykułu 8** (Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji, stwierdzając iż reakcja sądów cywilnych na pozew skarżącej o eksmisję przeciwko jej byłemu mężowi nie pozostawała w zgodzie z ustawowym obowiązkiem Państwa do zapewnienia skarżącej skutecznej ochrony przed przemocą domową. Trybunał uznał w szczególności, że krajowa władza sądownicza nie dokonała dogłębnej analizy sytuacji i przyszłego ryzyka fizycznej i psychologicznej przemocy, na którą narażona była skarżąca i jej dzieci. Ponadto, postępowanie na trzech szczeblach sądownictwa trwało ponad dwa lata, w trakcie których skarżąca i jej dzieci pozostawały w stopniu zagrożenia przemocą. Sprawiedliwa równowaga między sprzecznymi ze sobą interesami prywatnymi, będącymi przedmiotem procesu, nie została zachowana.

I.M. i Inni przeciwko Włochom (skarga nr 25426/20)

10 listopada 2022 roku

Skarżący w tej sprawie - matka i jej dwoje dzieci, zarzucili że byli ofiarami przemocy domowej. Oświadczyli w szczególności, że Rząd Włoch nie spełnił swojego obowiązku ochrony i pomocy skarżącym w trakcie widzeń z ojcem dzieci, który jest narkomanem i alkoholikiem, oskarżanym przez skarżących o nienależyte traktowanie i groźne zachowanie w trakcie tych widzeń. Skarżąca - matka - skarżyła się również na uznanie jej za "niechętną do współpracy z ojcem" oraz na zawieszenie w konsekwencji jej władzy rodzicielskiej wyłącznie z powodu dążenia do ochrony własnych dzieci poprzez podniesienie kwestii zagrożenia dla ich bezpieczeństwa.

Trybunał uznał, iż **nastąpiło naruszenie Artykułu 8** (Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji w odniesieniu do obu dzieci ustalając, że od 2015 roku były zmuszane do odbywania widzeń z ojcem w warunkach, które nie zapewniały bezpiecznego środowiska oraz, że pomimo prób utrzymania kontaktu między nimi a ich ojcem, dokonywanych przez władze, ich dobro polegające na niebyciu zmuszonym do odbywania widzeń we wspomnianych warunkach zostało pominięte. Trybunał uznał, iż **naruszenie Artykułu 8** nastąpiło również wobec matki dzieci. W tej kwestii, zaznaczył w szczególności, że sądy krajowe nie oceniły uważnie jej sytuacji i zdecydowały o zawieszeniu jej władzy rodzicielskiej ze względu na jej rzekomo wrogie nastawienie na kontakt i wspólne wychowanie z ojcem dzieci, bez uwzględnienia wszystkich czynników istotnych dla sprawy. Wobec tego, Trybunał uznał iż Sądy Nieletnich oraz Apelacyjny nie przedstawiły wystarczającej ilości istotnych powodów żeby uzasadnić swoją decyzję o zawieszeniu władzy rodzicielskiej skarżącej pomiędzy majem 2016 roku a majem 2019 roku.

Małagić przeciwko Chorwacji

17 listopada 2022 roku

Niniejsza sprawa dotyczy zaprzestania wykorzystania środków zapobiegawczych wobec byłego męża skarżącej - policjanta, który rzekomo dopuścił się wobec niej i ich dzieci czynów przemocy domowej bądź znęcania. Skarżąca oświadczyła w szczególności, że poprzez zaprzestanie wykorzystania środków zapobiegawczych, władze krajowe wstrzymały się od zapewnienia jej ochrony bez uprzedniego oszacowania czy jej były mąż nadal stwarzał zagrożenie dla skarżącej i ich dzieci.

W niniejszej sprawie, Trybunał nie dopatrywał się żadnego uchybienia ze strony odpowiednich władz wobec dopełnienia ich ustawowego obowiązku zapewnienia ochrony nietykalności cielesnej skarżącej. W szczególności, władze były świadome poważnych zarzutów wobec byłego męża skarżącej i podjęły szereg adekwatnych działań, w odpowiednim czasie, w celu ochrony nietykalności cielesnej skarżącej, biorąc jednocześnie

---

pod uwagę powtarzającą się naturę przemocy domowej. Trybunał uznał zatem, iż względem skarżącej **nie nastąpiło naruszenie Artykułu 8** (Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji.

Poufność korespondencji i cyberprzemoc

Buturugă przeciwko Rumunii

11 lutego 2020 roku

Sprawa dotyczyła zarzutów przemocy domowej i naruszenia poufności korespondencji elektronicznej przez byłego męża skarżącej, która skarżyła się na uchybienia w systemie ochrony ofiar tego rodzaju przemocy. Skarżąca zarzuciła w szczególności nieskuteczność dochodzenia w sprawie zarzucanej przemocy domowej. Skarżyła się również, że jej bezpieczeństwo osobiste nie zostało odpowiednio zapewnione, i krytykowała odmowę władz dotyczącą rozpatrzenia jej skargi na naruszenie przez jej byłego męża poufności korespondencji.

Trybunał uznał, że doszło do naruszenia art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) i art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i korespondencji) Konwencji z powodu niewypełnienia przez państwo jego pozytywnych obowiązków wynikających z tych przepisów. Stwierdził w szczególności, że władze krajowe nie odniosły się do dochodzenia karnego w świetle konkretnego problemu przemocy domowej, a tym samym nie odpowiedziały w sposób właściwy na powagę stanu faktycznego, podnoszonego przez skarżącą. Dochodzenie w sprawie aktów przemocy było wadliwe i w jego ramach nie rozpatrzono zasadności skargi dotyczącej naruszenia poufności korespondencji, która była ściśle powiązana z zarzutem przemocy. Przy tej okazji Trybunał wskazał, że cyberprzemoc jest obecnie uznawany za formę przemocy wobec kobiet i dziewcząt oraz że może przybierać różne formy, w tym naruszenia prywatności, włamania do komputera ofiary i przechwytywania, udostępniania oraz manipulowania danymi i obrazami, także o charakterze prywatnym.

Volodina przeciwko Rosji (nr 2)⁵

14 września 2021 roku

Niniejsza sprawa dotyczyła zarzutu skarżącej jakoby władze Rosji nie ochroniły jej przed wielokrotnymi, powtarzającymi się aktami cyberprzemocy. W szczególności oświadczyła, że jej były partner używał jej imienia, innych danych osobowych oraz jej intymnych zdjęć w celu tworzenia sztucznych profili w mediach społecznościowych, że zainstalował tracker GPS w jej torebce, oraz że groził jej śmiercią w mediach społecznościowych, natomiast władze nie zdołały przeprowadzić skutecznego dochodzenia w tej sprawie.

Trybunał uznał, iż **nastąpiło naruszenie Artykułu 8** (Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji, ustalając iż władze Rosji uchybiły obowiązkowi wynikającemu z tego artykułu, aby zapewnić skarżącej ochronę przed ciężkim nękaniami. W szczególności podkreślił, iż pomimo dysponowania prawnymi środkami pozwalającymi na ściganie partnera skarżącej, władze nie przeprowadziły skutecznego dochodzenia, ani też nie ustaliły w żadnym momencie co mogły i powinny zrobić aby ochronić skarżącą przed dalszym nękaniami w Internecie. Trybunał zauważył również, iż powyższe ustalenia są identyczne z innymi ustaleniami, dotyczącymi tej samej skarżącej, ale w innej sprawie - Volodina przeciwko Rosji (zob. niżej, w sekcji "Zakaz dyskryminacji"), w której Trybunał uznał, iż reakcja władz Rosji na powtarzające się akty przemocy domowej była ewidentnie nieadekwatna.

---

⁵ W dniu 16 września 2022 roku Federacja Rosyjska przestała być Stroną Konwencji.

Ochrona własności (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji)

J.D. i A przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (nr 32949/17 i 34614/17)

24 października 2019 roku

Zob. poniżej, "Zakaz dyskryminacji".

Zakaz dyskryminacji (art. 14 Konwencji)

Opuz przeciwko Turcji

9 czerwca 2009 roku

Skarżąca i jej matka były przez wiele lat ofiarami napaści i zastraszania przez męża skarżącej, w wielu przypadkach skutkującymi zagrażającymi życiu obrażeniami u obu kobiet. Poza jednym wyjątkiem, nie wniesiono przeciwko sprawcy żadnego oskarżenia uzasadniając to faktem, że obie kobiety wycofywały swoje skargi, pomimo, że wskazywały one, że mąż zmuszał je do tego, grożąc ich zabiciem. Następnie mężczyzna siedmiokrotnie dźgnął żonę nożem i został ukarany grzywną w wysokości około 385 euro, płatną w ratach. Obie kobiety złożyły liczne skargi, twierdząc, że ich życie było zagrożone. Mąż skarżącej był przesłuchiwany i zwalniany. Wreszcie, gdy obie kobiety próbowały się wyprowadzić, mąż zastrzelił swoją teściową, twierdząc, że chodziło o jego honor. Został skazany za zabójstwo i poddany karze dożywotniego pozbawienia wolności, ale zwolniony do czasu rozpatrzenia jego apelacji, po czym jego żona twierdziła, że nadal jej groził.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji jeżeli chodzi o zabójstwo matki skarżącej oraz **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji w zakresie braku ochrony skarżącej przez państwo. Trybunał stwierdził, że Turcja nie ustanowiła i nie wdrożyła systemu karania przemocy domowej i ochrony ofiar. Władze nie wykorzystywały nawet dostępnych środków ochronnych i umorzyły postępowanie jako „sprawę rodzinną”, ignorując powód wycofania skarg. Powinny istnieć ramy prawne umożliwiające wszczynanie postępowań karnych niezależnie od tego, czy skargi zostały wycofane.

Trybunał orzekł również, po raz pierwszy w sprawie dotyczącej przemocy domowej, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 2 i 3**: Trybunał zauważył, że przemoc domowa dotyczyła głównie kobiet, podczas gdy ogólna i dyskryminująca bierność sądów w Turcji stworzyła sprzyjający jej klimat. Przemoc, jakiej doświadczyła skarżąca i jej matka, mogła zatem zostać uznana za dyskryminację kobiet ze względu na płeć. Pomimo reform przeprowadzonych w ostatnich latach przez rząd turecki, ogólny brak reakcji systemu sądownictwa i bezkarność sprawców przemocy, jak w przypadku skarżącej, wskazywały na niewystarczające zaangażowanie władz w podjęcie odpowiednich działań w celu rozwiązania problemu przemocy domowej.

A. przeciwko Chorwacji (skarga nr 55164/08)

14 października 2010 roku

Zob. powyżej, „Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego”.

Eremia i Inni przeciwko Republice Mołdawii

28 maja 2013 roku

Pierwsza skarżąca i jej dwie córki skarżyły się na brak zapewnienia im ochrony władz mołdawskich przed brutalnym i agresywnym zachowaniem ich męża i ojca, funkcjonariusza policji.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) Konwencji w odniesieniu do pierwszej skarżącej, ponieważ pomimo wiedzy o przemocy władze nie podjęły skutecznych środków przeciwko jej mężowi i nie uchroniły jej przed dalszą przemocą domową. Ponadto Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji w odniesieniu do córek, uznając, że pomimo szkodliwych skutków psychologicznych wywołanych obserwacją przemocy ojca wobec matki w domu rodzinnym, podjęto niewiele lub nie

podjęto żadnych działań w celu zapobieżenia ponownemu wystąpieniu takiego zachowania. Wreszcie Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3** w odniesieniu do pierwszej skarżącej, stwierdzając, że działania władz nie stanowiły zwyczajnego niepodjęcia odpowiednich kroków w celu przeciwdziałania przemocy doświadczanej przez nią lub zwlekania z ich podjęciem, lecz polegały na wielokrotnym przyzwoleniu na taką przemoc i odzwierciedlały dyskryminujący stosunek do pierwszej skarżącej jako kobiety. W tym względzie Trybunał zauważył, że wnioski specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. przemocy wobec kobiet, jej przyczyn i skutków jedynie potwierdziły wrażenie, że władze nie w pełni uznają powagę i zakres problemu przemocy domowej w Republice Mołdawii oraz jej dyskryminujący wpływ na kobiety.

Zob. także: **B. przeciwko Republice Mołdawii (skarga nr 61382/09)** oraz **Mudric przeciwko Republice Mołdawii**, wyroki z dnia 16 lipca 2013 roku; **N.A. przeciwko Republice Mołdawii (skarga nr 13424/06)**, wyrok z dnia 24 września 2013 roku; **T.M. i C.M. przeciwko Republice Mołdawii**, wyrok z dnia 28 stycznia 2014 roku; **Munteanu przeciwko Republice Mołdawii**, wyrok z dnia 26 maja 2020 roku.

Rumor przeciwko Włochom

27 maja 2014 roku

Skarżąca zarzuciła władzom, że nie udzieliły jej wsparcia w związku z poważnym incydem przemocy domowej w listopadzie 2008 roku, ani też nie ochroniły jej przed dalszą przemocą. Podkreśliła w szczególności, że jej były partner nie został zobowiązany do poddania się leczeniu psychologicznemu i nadal stanowił zagrożenie zarówno dla niej, jak i jej dzieci. Twierdziła ponadto, że wybór ośrodka, gdzie miał on odbywać karę aresztu domowego zaledwie 15 km od jej domu, był nieodpowiedni, gdyż, jak twierdzi, została dwukrotnie zastraszona przez pracowników ośrodka, co stanowiło naruszenie sądowego zakazu wszelkich form kontaktu z jej byłym partnerem. Wreszcie, skarżąca zarzuciła, że uchybienia te wynikały z niewystarczających ram prawnych we Włoszech w dziedzinie walki z przemocą domową, co dyskryminowało ją jako kobietę.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) **rozpatrywanego odrębnie i w związku z art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji. Trybunał stwierdził, że władze włoskie ustanowiły ramy prawne umożliwiające im podjęcie środków przeciwko osobom oskarżonym o przemoc domową, oraz że ramy te były skuteczne w karaniu sprawcy przestępstwa, którego ofiarą padła skarżąca i zapobieganiu ponownym atakom z użyciem przemocy na jej nietykalność cielesną.

M.G. przeciwko Turcji (skarga nr 646/10)

22 marca 2016 roku

Sprawa dotyczyła przemocy domowej, jakiej doświadczyła skarżąca w trakcie trwania małżeństwa, gróźb pod adresem skarżącej po rozwodzie oraz następującego postępowania. W szczególności skarżąca skrytykowała władze krajowe za to, że nie zapobiegły przemocy, której doświadczała. Skarżyła się również na stałą i systematyczną dyskryminację w odniesieniu do przemocy wobec kobiet w Turcji.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, stwierdzając, że sposób, w jaki władze tureckie prowadziły postępowanie karne, nie może być uznany za spełniający wymogi art. 3. Trybunał zauważył w szczególności, że władze przyjęły bierną postawę, ponieważ postępowanie karne zostało wszczęte ponad pięć lat i sześć miesięcy po tym, jak skarżąca złożyła skargę przeciwko mężowi, i najwyraźniej nadal jest w toku. W tej sprawie Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3**, stwierdzając, że po wydaniu wyroku rozwodowego (w dniu 24 września 2007 roku) i do czasu wejścia w życie nowej ustawy (nr 6284) w dniu 20 marca 2012 roku obowiązujące ramy prawne nie gwarantowały, że skarżąca, osoba rozwiedziona, może korzystać ze środków ochronnych, i zauważył, że przez wiele lat po złożeniu wniosku do sądów krajowych, była ona zmuszona żyć w obawie przed zachowaniem swojego byłego męża.

Halime Kılıç przeciwko Turcji

28 czerwca 2016 roku

Sprawa dotyczyła śmierci córki skarżącej, która została zabita przez swojego męża, pomimo złożenia czterech skarg i uzyskania trzech nakazów ochrony i nakazów sądowych. Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) i **art. 14** (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 2** Konwencji. Trybunał stwierdził w szczególności, że postępowanie krajowe nie spełniło wymogów art. 2 Konwencji poprzez zapewnienie ochrony córce skarżącej. Poprzez odstąpienie od ukarania jej męża za niewykonanie nakazów wydanych przeciwko niemu, władze krajowe pozbawiły je jakiegokolwiek skuteczności, tworząc w ten sposób kontekst bezkarności umożliwiający mężczyźnie wielokrotne dopuszczanie się napaści na żonę bez pociągania go do odpowiedzialności. Trybunał uznał również za niedopuszczalne, że córka skarżącej została pozostawiona bez środków i ochrony w obliczu agresywnego zachowania męża, oraz że władze stworzyły klimat sprzyjający przemocy domowej poprzez przymykanie oka na powtarzające się akty przemocy i groźby śmierci wobec ofiary.

Talpis przeciwko Włochom

2 marca 2017 roku

Zob. powyżej, „Prawo do życia”.

Zob. również: **M.S. przeciwko Włochom (skarga nr 32715/19)**, wyrok z dnia 7 lipca 2022 roku, gdzie Trybunał, uwzględniając w szczególności fakt, że od 2017 roku i przyjęcia wyroku w sprawie *Talpis*, Włochy podjęły kroki zmierzające do wprowadzenia Konwencji Sтамбульсьkiej, demonstrując zatem rzeczywistą wolę polityczną zajęcia się i zapobiegnięcia problemowi przemocy wobec kobiet, stwierdził, że zaniedbania będące przedmiotem skargi w niniejszej sprawie, spowodowane brakiem działania władz, pomimo ich niezaprzeczalnej, godnej potępienia natury stojącej w sprzeczności z Artykułem 3 Konwencji, nie mogły zostać uznane za przejaw dyskryminacji ze strony władz, a zatem uznał za niedopuszczalną jako oczywiście nieuzasadnioną skargę w związku z Artykułem 14 (Zakaz dyskryminacji) w związku z Artykułem 3 Konwencji.

Bălșan przeciwko Rumunii

23 maja 2017 roku

Skarżąca twierdziła, że władze nie zapewniły jej ochrony przed powtarzającą się przemocą domową i nie pociągnęły jej męża do odpowiedzialności, pomimo jej licznych skarg. Podkreśliła również, że tolerancja władz dla takich aktów przemocy sprawiła, że czuła się poniżona i bezradna.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) Konwencji z powodu braku odpowiedniej ochrony skarżącej przed przemocą ze strony męża oraz **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3**, ponieważ przemoc była związana z płcią ofiary. Trybunał zauważył w szczególności, że mąż skarżącej stosował wobec niej przemoc, i że władze musiały być w pełni świadome tego procederu, biorąc pod uwagę wielokrotne apele o pomoc zarówno do policji, jak i sądów. Ponadto, mimo że w Rumunii istniały ramy prawne umożliwiające wnoszenie skarg na przemoc domową i domaganie się ochrony ze strony władz, z których skarżąca w pełni skorzystała, władze nie zastosowały odpowiednich przepisów prawnych w jej sprawie. Władze stwierdziły nawet, że skarżąca sprowokowała przemoc domową wobec niej i uznały, że sprawa nie jest wystarczająco poważna, aby wchodzić w zakres stosowania prawa karnego. Takie podejście pozbawiło krajowe ramy prawne celu i było niezgodne z międzynarodowymi normami dotyczącymi przemocy wobec kobiet. Bierność władz w niniejszej sprawie odzwierciedlała bowiem dyskryminujące podejście do skarżącej jako kobiety i wykazała brak zaangażowania w rozwiązanie problemu przemocy domowej jako takiego w Rumunii.

Volodina przeciwko Rosji⁶

9 lipca 2019 roku

Sprawa ta dotyczyła zarzutów skarżącej, że władze rosyjskie nie uchroniły jej przed powtarzającymi się aktami przemocy domowej, w tym napaścią, porwaniami, prześladowaniami i groźbami. Podkreśliła również, że obecny system prawny w Rosji jest niewystarczający, aby poradzić sobie z taką przemocą i dyskryminacją wobec kobiet.

Trybunał orzekł, że doszło do naruszenia art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, stwierdzając, że skarżąca była ofiarą fizycznego i psychicznego znęcania się przez jej byłego partnera, oraz że rosyjskie władze nie wywiązały się ze swoich zobowiązań wynikających z Konwencji dotyczących ochrony przed przemocą. Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji **w związku z art. 3**. W tym względzie Trybunał zauważył w szczególności, że przemoc domowa nie została uznana w prawie rosyjskim i że nie istniało coś takiego jak zakaz zbliżania się lub nakaz ochrony. Te uchybienia wyraźnie pokazały, że władze niechętnie uznawały wagę problemu przemocy domowej w Rosji i jej dyskryminujący wpływ na kobiety.

J.D. i A przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (nr 32949/17 i 34614/17)

24 października 2019 roku

Druga skarżąca w tej sprawie, zagrożona ekstremalną przemocą domową, została objęta „Programem Schronienia” („Sanctuary Scheme”), co oznaczało między innymi, że dokonano pewnych adaptacji jej nieruchomości (w tym zainstalowano „pokój paniki” („panic room”) na strychu dla niej i jej syna, z którym mieszkała w domu z trzema sypialniami). Skarżąca twierdziła, że nowe przepisy dotyczące zasiłków mieszkaniowych w sektorze zakwaterowania socjalnego (nieformalnie zwane „podatkiem od sypialni” („the bedroom tax”)) są dla niej dyskryminujące ze względu na jej szczególną sytuację jako ofiary przemocy na tle płciowym.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji w związku z **art. 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** w odniesieniu do drugiej skarżącej. Trybunał zauważył w szczególności, że cel regulacji, aby zachęcić ludzi do przeprowadzki, był w konflikcie z celem Programu Schronienia polegającym na umożliwieniu ofiarom przemocy uwarunkowanej płcią pozostania w ich domach. Wpływ traktowania drugiej skarżącej w taki sam sposób, jak innych podlegających nowym przepisom dotyczącym zasiłków mieszkaniowych, był zatem nieproporcjonalny, ponieważ nie był zgodny z uzasadnionym celem tego środka. Ponadto rząd Zjednoczonego Królestwa nie przedstawił żadnych istotnych powodów uzasadniających priorytetowe traktowanie celu programu w stosunku do umożliwienia ofiarom przemocy domowej pozostania w swoich domach.

Tkheldze przeciwko Gruzji

8 lipca 2021 roku

Niniejsza sprawa dotyczyła rzekomego niezapewnienia córce skarżącej ochrony przed przemocą domową, oraz nieprzeprowadzenia miarodajnego dochodzenia w tej sprawie, przez władze Gruzji. Skarżąca oświadczyła, że policja była świadoma niebezpieczeństwa dla życia jej córki, lecz nie podjęła koniecznych kroków w celu jego zapobieżenia. Reakcja policji na wielokrotne zawiadomienia składane przez skarżącą i jej córkę, została szczególnie wskazana jako nieprawidłowa i dyskryminująca.

Trybunał uznał, iż **nastąpiło naruszenie Artykułu 2** (Prawo do życia) **w związku z Artykułem 14** (Zakaz dyskryminacji) Konwencji, uznając że Gruzja nie wypełniła swoich obowiązków ochrony życia córki skarżącej oraz przeprowadzenia skutecznego śledztwa w sprawie jej śmierci. Trybunał zaznaczył w szczególności, iż służby policyjne musiały być świadome niebezpieczeństwa wobec córki skarżącej. Pomimo szeregu środków zapobiegawczych, które mogły zostać wykorzystane, służby nie zdołały zapobiec przemocy na tle płciowym, która dotknęła córkę skarżącej, co skończyło się jej śmiercią. Trybunał ustalił, że bierność policji mogła zostać określona mianem porażki systemu. Zaistniała pilna

⁶ W dniu 16 września 2022 roku Federacja Rosyjska przestała być Stroną Konwencji.

---

potrzeba przeprowadzenia miarodajnego śledztwa wobec podejrzenia czy bezczynność policji mogła być spowodowana dyskryminacją i uprzedzeniem ze względu na płeć.

Tunikova i Inni przeciwko Rosji⁷

14 grudnia 2021 roku

Zob. powyżej, „Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania”.

A. i B. przeciwko Gruzji (skarga nr 73975/16)

10 lutego 2022 roku

Niniejsza sprawa dotyczyła zabójstwa odpowiednio córki i matki dwóch skarżących, przez byłego funkcjonariusza policji – ojca drugiego ze skarżących - dokonanego po burzliwym związku z ofiarą. Sprawa dotyczyła również następującego śledztwa. Skarżący skarżyli się w szczególności na niezapewnienie ich bliskim ochrony przed przemocą domową, oraz nieprzeprowadzenie efektywnego śledztwa przez władze.

Trybunał uznał, iż w sprawie **nastąpiło naruszenie Artykułu 2** (Prawo do życia) **w związku z Artykułem 14** (Zakaz dyskryminacji) Konwencji. Ustalił iż, ogólnie rzecz ujmując, niniejsza sprawa może być postrzegana jako kolejny ostry przykład tego, jak bierność władz porządkowych, zarówno zwykła jak i motywowana dyskryminacją, wobec zarzutów przemocy domowej może tworzyć warunki korzystne do rozpowszechniania się przemocy wobec ofiar jedynie dlatego, że były one kobietami. Trybunał w szczególności zaznaczył, iż pomimo dostępności szerokiego wachlarza środków prewencyjnych, władze nie zapobiegły przemocy na tle płciowym wymierzonej w najbliższą krewną skarżących, co doprowadziło do jej śmierci, a ponadto ich porażka była zestawiona z biernością, bądź wręcz przychylnością w stronę podejrzanego, skazanego później za zabójstwo krewnej skarżących.

A.E. przeciwko Bułgarii (skarga nr 53891/20)

23 maja 2023 roku⁸

Zob. powyżej, „Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania”.

Dodatkowe lektury

Zob. także: strona internetowa Rady Europy **„Działania przeciwko przemocy wobec kobiet i przemocy domowej”**.

Kontakt z mediami:

Tel.: + 33 (0)3 90 21 42 08

---

⁷ W dniu 16 września 2022 roku Federacja Rosyjska przestała być Stroną Konwencji.

⁸ Niniejszy wyrok stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w Artykule 44 § 2 **Konwencji**.